

APSTIPRINU

Valsts dzelzceļa administrācijas direktors

A. Židkova

Valsts dzelzceļa
administrācija

Valsts dzelzceļa administrācija
Darbības stratēģija 2023. – 2026.gadam

Riepiņu iela 2
Rīga, LV-1050
pasts@vda.gov.lv
www.vda.gov.lv

SATURS

1. Ievads	4
2. VDA statuss	4
3. VDA darbības pilnvarojums	4
4. VDA misija	6
5. VDA vīzija	6
6. VDA vērtības	6
7. VDA mērķgrupas	7
8. VDA darbības politikas galvenie mērķi un prioritātes	7
8.1. Efektīvāka dzelzceļa tirgus regulēšana un uzraudzība	7
8.1.1. Pieteikumu iesniedzēju sūdzību izskatīšana	7
8.1.2. Konkurences situācijas uzraudzība dzelzceļa pakalpojumu tirgos	7
8.1.3. Infrastruktūras maksas noteikšanas atbilstības uzraudzība	7
8.1.4. Infrastruktūras pārvaldītāja būtisko funkciju veicēja neatkarības prasību uzraudzība	8
8.1.5. Sadarbība ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatīvajām iestādēm un ar Eiropas Komisiju	8
8.1.6. Dzelzceļa statistikas datu apkopošana un ziņošana Eiropas Komisijai	8
8.2. Dzelzceļa pārvadātāju licencēšana	8
8.3. Dzelzceļa reģistru pieejamība un to efektīvāka izmantošana	9
8.3.1. Dzelzceļa infrastruktūras reģistrs	9
8.3.2. Dzelzceļa ritekļu reģistrs	9
8.4. Dzelzceļa vides aizsardzība, risku izvērtēšana un datu pieejamība	9
8.4.1. Dzelzceļa vides aizsardzības politika	9
8.4.2. Dzelzceļa radīto apdraudējumu (risku) novērtēšana un uzraudzība	10
8.5. Sadarbības veicināšana ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem un pakalpojumu lietotājiem	10
8.5.1. Sadarbība ar dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadātājiem un pakalpojumu lietotājiem	10
8.5.2. Pasažieru tiesību aizsardzība starptautiskajos pasažieru pārvadājumos	10
8.5.3. Informācijas pieejamības pilnveidošana internetā	11
8.5.4. "Konsultē vispirms" principa īstenošana	11
8.6. VDA pieejamo resursu plānotais izlietojums un institūcijas darbības spēju un risku analīze	11
8.6.1. Darbinieki	11
8.6.2. Iekšējo procesu pārskatīšana un pilnveidošana	12
8.6.3. Plānotais finansējums	12
9. Galvenie sasniedzamie VDA efektivitātes rādītāji	13

1. Ievads

Valsts dzelzceļa administrācijas (turpmāk – VDA) darbības stratēģija ir institūcijas vadības dokuments, kas nodrošina darbības plānošanu četru gadu laika periodam atbilstoši nozarē apstiprinātiem tiesību aktiem un plānotajam institūcijas budžeta apjomam.

VDA darbības stratēģija ir izstrādāta, pamatojoties uz Ministru kabineta 01.02.2022. instrukcijas Nr.1 “Kārtība, kādā izstrādā un aktualizē institūcijas darbības stratēģiju un novērtē tās ieviešanu” 13.punktu.

2. VDA statuss

Saskaņā ar Dzelzceļa likumu un VDA nolikumu (Ministru kabineta 2022.gada 10.maija noteikumi Nr.282) VDA ir Satiksmes ministrijas padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, attiecībā uz kuru padotība tiek īstenota pārraudzības formā. VDA darbības mērķis ir valsts pārvaldes funkciju īstenošana dzelzceļa transporta nozarē.

Saskaņā ar Dzelzceļa likuma 30.panta 4.¹ daļu norādījumus lietās, kas saistītas ar VDA sūdzību izskatīšanas funkcijas un tirgus uzraudzības funkcijas veikšanu dzelzceļa jomā, kā arī personāla komplektēšanas un personālvadības jautājumos VDA direktoram un citām amatpersonām nevar dot ne Ministru kabinets, ne satiksmes ministrs, ne citas personas. Minētajās lietās VDA nesaskaņo uzziņu ar Satiksmes ministriju.

Dzelzceļa likumā VDA noteikta kā **dzelzceļa nozares regulatīvā iestāde**, kuras izveidošanā un darbībā Eiropas Savienības dzelzceļa jomas tiesību akti dalībvalstīm nosaka stingras prasības nodrošināt šādas **neatkarības prasības**, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra direktīvas 2012/34/ES, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu (turpmāk - Direktīva 2012/34)55.panta:

- a) regulatīvajai iestādei ir jābūt atsevišķai institūcijai, kas organizatoriskā, funkcionālā, hierarhijas un lēmumu pieņemšanas ziņā ir juridiski nošķirta un neatkarīga no jebkuras citas privātas vai valsts struktūras;
- b) tā arī savas uzbūves, finansējuma saņemšanas, juridiskās formas un lēmumu pieņemšanas ziņā nav atkarīga ne no viena infrastruktūras pārvaldītāja, par maksas aprēķināšanu atbildīgās iestādes, jaudas sadales iestādes vai pieteikuma iesniedzēja;
- c) tā savu funkciju izpildē ir neatkarīga no jebkuras kompetentas iestādes, kas iesaistīta sabiedrisko pakalpojumu līgumu piešķiršanā.

Latvijas Republikas dzelzceļa jomas normatīvie akti pilnvaro VDA pildīt arī citas - neregulatīvās funkcijas, kuras pildot, VDA nav uzskatāma par dzelzceļa regulatīvo iestādi. Piemēram, noteiktu dzelzceļa reģistru uzturēšana, dzelzceļa pārvaldītāju licencēšana u.c.

3. VDA darbības pilnvarojums

Saskaņā ar Latvijas Republikas dzelzceļa jomu reglamentējošajiem normatīvo aktiem, kas ir pieņemti, lai īstenotu Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktās prasības un nosacījumus dzelzceļa jomā, VDA ir izveidota un darbojas, īstenojot šādu mērķi un pamatprasības.

(Direktīvas 2012/34 preambulas 76.punkts):

- a) *”Dzelzceļa infrastruktūras efektīvai pārvaldībai un taisnīgai un nediskriminējošai izmantošanai ir nepieciešama tādas regulatīvas iestādes izveide, kas pārrauga šajā direktīvā izklāstīto noteikumu piemērošanu un pilda pārsūdzības iestādes funkcijas, neskarot iespēju izskatīt lietu tiesā. Šādai regulatīvai iestādei vajadzētu būt spējīgai ar piemērotu sankciju palīdzību panākt savu informācijas pieprasījumu un lēmumu izpildi.”*

Lai nodrošinātu dzelzceļa infrastruktūras efektīvu pārvaldību un taisnīgu un nediskriminējošu izmantošanu, VDA pārrauga dzelzceļa jomas normatīvajos aktos izklāstīto noteikumu piemērošanu un pilda pārsūdzības iestādes funkcijas, neskarot iespēju izskatīt lietu tiesā. VDA ir tiesīga piemērot sankcijas par informācijas nesniegšanu, informācijas nepienācīgu sniegšanu vai nepatiesas informācijas sniegšanu, kā arī par amatpersonas likumīgo prasību nepildīšanu vai amatpersonas darbības traucēšanu.

(Direktīvas 2012/34 preambulas 77.punkts):

- b) *”Ar regulatīvās iestādes finansējumu būtu jāgarantē tās neatkarība, un finansējumam būtu jānāk vai nu no valsts budžeta, vai arī no tādām nozares iemaksām, kuras ir obligāti piemērojamas, ievērojot taisnīguma, pārredzamības, nediskriminācijas un proporcionalitātes principus.”*

VDA ir valsts budžeta nefinansēta iestāde. Lai nodrošinātu VDA neatkarību, ievērojot Direktīvas 2012/34 prasības, VDA finansējums tiek noteikts kā attiecīgs procents no finansējuma avota, ko veido ieņēmumi no maksas par Dzelzceļa likuma 12.¹ panta pirmajā daļā minēto minimālo piekļuves pakalpojumu kompleksu un ieņēmumi no tās valstij piederošās zemes nodošanas lietošanā par atlīdzību, uz kuras izvietota publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra (Dzelzceļa likuma 15.panta otrā daļa);

(Direktīvas 2012/34 preambulas 78.punkts):

- c) *”Atbilstīgām darbinieku iecelšanas procedūrām būtu jāpalīdz garantēt regulatīvās iestādes neatkarību, jo īpaši nodrošinot, ka to personu iecelšanu, kas pieņem lēmumus, veic valsts iestāde, kam nav tiešu īpašumtiesību regulētajos uzņēmumos. Ja šis nosacījums tiek izpildīts, šāda iestāde varētu būt, piemēram, parlaments, prezidents vai ministru prezidents.”*

Lai nostiprinātu VDA neatkarību personāla izvēles un iecelšanas jautājumā, tās direktoru pēc satiksmes ministra priekšlikuma ieceļ amatā un atbrīvo no amata Ministru kabinets.

Saskaņā ar iepriekš minētajām ES dzelzceļa jomas tiesību aktu prasībām Latvijas Republikas normatīvie akti paredz šādas VDA funkcijas:

- 1) dzelzceļa regulatīvās funkcijas;
- 2) dzelzceļa neregulatīvās funkcijas.

VDA galvenās regulatīvās funkcijas ir:

- izskatīt pieteikuma iesniedzēja sūdzības, ja tas uzskata, ka notikusi netaisnība, diskriminācija vai ja pieteikuma iesniedzējs ir cietis jebkādā citā veidā, un pieņem lēmumus par sūdzībām, kā arī veikt pasākumus, lai situāciju uzlabotu;
- uzraudzīt konkurences situāciju dzelzceļa pakalpojumu tirgos un pēc savas iniciatīvas, nolūkā nepieļaut pieteikuma iesniedzēju diskrimināciju, pieņem lēmumus, kas ir saistoši dzelzceļa tirgus dalībniekiem;
- novērtēt, vai jauni dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumi izjauktu dzelzceļa transporta sabiedrisko pakalpojumu līguma ekonomisko līdzsvaru, un pieņem attiecīgu lēmumu, ar kuru tiek piešķirtas, grozītas, piešķirtas tikai ar nosacījumiem vai atteiktas tiesības piekļūt dzelzceļa infrastruktūrai;
- sadarboties ar Eiropas Komisiju, citām dzelzceļa regulatīvajām iestādēm un valsts dzelzceļa drošības iestādi Latvijā (Valsts dzelzceļa tehnisko inspekciju);

- regulāri un ne retāk kā reizi divos gados apspriesties ar dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadājumu pakalpojumu lietotāju pārstāvjiem, lai ņemtu vērā viņu viedokli par dzelzceļa tirgu;
- uzraudzīt publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja neatkarības prasības būtisko funkciju izpildē;
- vākt, apkopot un sniegt dzelzceļa statistikas datus Eiropas Komisijas vajadzībām (dalībvalstīm noteiktais pienākums).

Savukārt, pildot neregulatīvās funkcijas, VDA īsteno šādus galvenos uzdevumus:

- veikt dzelzceļa pārvadātāju licencēšanu un iekļaut informāciju par izsniegtajām pārvadātāju licencēm Eiropas Savienības dzelzceļa reģistrā;
- īstenot pasākumus, lai nodrošinātu Eiropas Savienības tieši piemērojamo tiesību aktu (Regulu) izpildes uzraudzību VDA kompetences jomā;
- izstrādāt dzelzceļa vides aizsardzības politiku;
- izvērtēt dzelzceļa radīto risku (apdraudējumu);
- izveidot un uzturēt noteiktus dzelzceļa reģistrus, veikt datu reģistrāciju tajos un nodrošināt piekļuvi Eiropas Savienības institūcijām, kā arī komersantiem;
- pieņemt lēmumus par vēsturiskā mantojuma dzelzceļa (šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene-Alūksne) paredzēto finanšu līdzekļu sadalījumu un finanšu izlietojuma pārskatu apstiprināšanu, un kontrolēt šo finanšu līdzekļu izlietojumu atbilstoši paredzētajam mērķim;
- saskaņot dzelzceļa kravu pārvadājumu pasūtījuma līgumu projektus, pēc noslēgšanas reģistrēt tos un kontrolēt šo līgumu izpildi;
- īstenot citus normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

4. VDA misija

VDA misija ir nodrošināt taisnīgu, nediskriminējošu, efektīvu un ilgtspējīgu dzelzceļa infrastruktūras pārvaldību un izmantošanu.

5. VDA vīzija

Attīstoties un pilnveidojoties, turpināt būt par efektīvu un dzelzceļa pārvadājumu tirgus dalībniekiem uzticamu un atvērtu valsts pārvaldes iestādi, pilnvērtīgi nodrošinot dzelzceļa regulatīvai iestādei noteiktās funkcijas.

6. VDA vērtības

Galvenās VDA vērtības ir profesionalitāte, efektivitāte, godprātība un atbildība attiecībā uz pieņemtajiem lēmumiem, kā arī atklāta un sabiedrībai pieejama valsts pārvalde un sadarbība.

7. VDA mērķgrupas

VDA mērķgrupas ir dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadātāji, infrastruktūras īpašnieki un pārvaldītāji, apkalpes vietu operatori un ritošā sastāva īpašnieki, kā arī par dzelzceļu atbildīgās valsts pārvaldes iestādes. Starptautisko pasažieru pārvadājumu tiesību ietvaros – arī pasažieri.

Pārvadātājiem galvenā interese ir piekļuve dzelzceļa infrastruktūrai, balstoties uz vienādiem, nediskriminējošiem nosacījumiem; infrastruktūras un ritošā sastāva īpašniekiem – korekta reģistru darbība, pasažieriem – pasažieru tiesības, nozares valsts pārvaldes iestādēm – sadarbība valstij un nozarei nozīmīgu jautājumu risināšanā.

8. VDA darbības politikas galvenie mērķi un prioritātes

8.1. Efektīvāka dzelzceļa tirgus regulēšana un uzraudzība

8.1.1. Pieteikumu iesniedzēju sūdzību izskatīšana

Mērķis: veikt preventīvus pasākumus, lai sūdzību iesniegšana nebūtu nepieciešama; iesniegtu sūdzību gadījumā nodrošināt to savlaicīgu izskatīšanu un lemt par pasākumiem, lai situāciju uzlabotu.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: tiek veikts preventīvs darbs, lai novērstu iespējamo sūdzību cēloņus; iesniegtu sūdzību gadījumā tās tiek izskatītas ātrāk, nekā paredzēts normatīvajos aktos; steidzamu jautājumu risināšanā tiek pieņemti nekavējoši lēmumi.

8.1.2. Konkurences situācijas uzraudzība dzelzceļa pakalpojumu tirgos

Mērķis: veicināt vienlīdzīgu konkurences apstākļus dzelzceļa pakalpojumu tirgos un uzraudzīt, kā tiek nodrošināta nediskriminējošu piekļuve publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai un apkalpes vietām, kā arī ar dzelzceļu saistītu pakalpojumu nodrošināšanai šajās vietās, dodot iespējas dzelzceļa pārvadātājiem sniegt labākus pakalpojumus pasažieriem un kravu pārvadājumu pakalpojumu lietotājiem.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) regulāri veikti uzraudzības pasākumi, lai samazinātu iespēju diskriminācijai attiecībā uz piekļuvi publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai no infrastruktūras pārvaldnieku puses;
- 2) vienlīdzīgu konkurences apstākļu radīšanai – aktualizēt jautājumu un veicināt diskusiju, lai, balstoties uz vispusīgu izvērtējumu, tiktu lemts par infrastruktūras pārvaldītāja un pārvadātāja pilnīgas nodalīšanas nepieciešamību – SIA “LDZ CARGO” izdalīšanu no VAS “Latvijas dzelzceļš” koncerna, lai tādā veidā nevis pēc formas, bet pēc būtības nodrošinātu vienlīdzīgu konkurenci starp visiem dzelzceļa pārvadātājiem un vienādu attieksmi pret tiem no infrastruktūras pārvaldītāja puses, veicinot dzelzceļa pārvadājumu tirgus atvērību, attīstību un konkurētspēju ar citiem pārvadājumu veidiem. Veikts pārliecināšanas darbs par vispusīga izvērtējuma nepieciešamību, un atbilstoši tā rezultātiem ir pieņemts attiecīgs lēmums.

8.1.3. Infrastruktūras maksas noteikšanas atbilstības uzraudzība

Mērķis: nodrošināt nediskriminējošu un izmaksām atbilstošu infrastruktūras maksu noteikšanu.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) esošajā situācijā – infrastruktūras maksa aprēķināta un noteikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām – vismaz reizi gadā veikta izmaksu aprēķina pārbaude, ja nepieciešams – audits, lai pārliecinātos par izmaksu attiecināmību un aprēķinu pareizību.
- 2) Situācijas uzlabošanai – panākt izmaiņas normatīvajos aktos, kas pilnvarotu VDA lemt ne tikai par izmaksu veidu attiecināšanu, bet arī par izmaksu apjomu pamatojumu, kā tas ir citās regulējamās nozarēs.

8.1.4. Infrastruktūras pārvaldītāja būtisko funkciju veicēja neatkarības prasību uzraudzība

Mērķis: turpināt nodrošināt AS “LatRaiNet” valdes locekļu neatkarību infrastruktūras pārvaldītāja būtisko funkciju veicēja lēmumu pieņemšanā un panākt līdzekļu ietaupījumu, atsakoties no formālām, nevajadzīgām funkcijām un to dublēšanās.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) veikts ikgadējā neatkarības ziņojuma izvērtējums un gūta pārliecība par normatīvajos aktos noteikto neatkarības prasību ievērošanu;
- 2) Panākta uzņēmuma pārvaldes struktūras optimizācija, atsakoties no liekiem tēriņiem;
- 3) Novērsta funkciju dublēšanās un iespējamais interešu konflikts dispečerdienesta darbībā.

8.1.5. Sadarbība ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatīvajām iestādēm un ar Eiropas Komisiju

Mērķis: pilnveidot VDA darbību, apgūstot Eiropas dzelzceļa regulatīvo iestāžu darbības labākos principus un praksi, tajā skaitā attiecībā uz Rail Baltica.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) VDA darbībā ieviesta labākā ES regulatīvo iestāžu prakse. Iestādes vadība un daļu vadītāji nodibinājuši kontaktus ar radniecīgo iestāžu kolēģiem, regulāri apmainās ar informāciju un ievieš progresīvākās darba metodes savā darbā;
- 2) Kopā ar nozaru ministrijām un citām iesaistītajām organizācijām atrasts optimālākais modelis topošās Rail Baltica līnijas infrastruktūras pārvaldībai un regulatīvo funkciju īstenošanai.

8.1.6. Dzelzceļa statistikas datu apkopošana un ziņošana Eiropas Komisijai

Mērķis: novērtēt dzelzceļa tirgus darbību Latvijā un citās ES dalībvalstīs, un izdarīt secinājumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem konkrētajos tirgus segmentos, lai nodrošinātu pilnvērtīgu dzelzceļa jomas normatīvo aktu prasību un nosacījumu īstenošanu.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) savlaicīgi un pilnā apjomā nodrošināta Latvijai uzlikto saistību izpilde pret Eiropas Savienību, kas izriet no tieši piemērojamā ES tiesību akta (ES Regula Nr. 2015/1100);
- 2) Kopā ar Statistikas pārvaldi pilnveidota statistikas datu vākšana un apkopošana, nodrošinot optimālu datu vākšanu un novēršot funkciju dublēšanos

8.2. Dzelzceļa pārvadātāju licencēšana

Mērķis: nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi dzelzceļa pārvadājumu tirgum visiem, kas vēlas nodarboties ar dzelzceļa pārvadājumiem un izpilda noteiktās prasības.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) Nodrošināt pieejamu informāciju par licences iegūšanas procesu, ne vēlāk kā mēneša laikā pēc visu dokumentu saņemšanas pieņemt lēmumu par licences izsniegšanu vai pieteikuma noraidīšanu.
- 2) Nodrošināt nepārtrauktu licencēšanas noteikumu izpildes uzraudzību.

8.3. Dzelzceļa reģistru pieejamība un to efektīvāka izmantošana

8.3.1. Dzelzceļa infrastruktūras reģistrs

Mērķis: nodrošināt dzelzceļa infrastruktūras uzskaiti Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) valsts reģistrā, atbilstoši Ministru kabineta 29.12.1998. noteikumu Nr.489 “Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) valsts reģistrācijas un uzskaites kārtība” un Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2019/777 (2019. gada 16. maijs), “Par dzelzceļa infrastruktūras reģistra kopīgajām specifiskajām” noteiktām prasībām, nodrošinot pārvadātājiem ienākšanai dzelzceļa tirgū nepieciešamo informāciju par dzelzceļa infrastruktūras pamatrādītājiem un par tās piederību, kā arī tīkla raksturlielumu pārredzamību un valsts reģistra savienojumu ar Eiropas dzelzceļa infrastruktūras reģistru (RINF).

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) Nodrošināt efektīvu dzelzceļa infrastruktūras reģistra darbību nodrošinot augstu klientu apkalpošanas servisu;
- 2) Veikt infrastruktūras reģistra revīziju, sadarbībā ar īpašniekiem “attīrot” reģistru no dabā neesošiem infrastruktūras elementiem;
- 3) Nodrošināt pastāvīgu datu saskaņotību ar RINF prasībām.

8.3.2. Dzelzceļa ritekļu reģistrs

Mērķis: nodrošināt ritekļu, kuriem ir izsniegta atļauja ekspluatācijai ES valstu dzelzceļa tīklā uzskaiti vienotajā ES dzelzceļa ritekļu reģistrā (turpmāk - EVR).

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) Nodrošināt pāreju uz EVR līdz 30.12.2023.
- 2) Izstrādāt un ieviest iekšējo kārtību, kā Latvijas ritošā sastāva īpašniekiem atvieglot reģistrāciju EVR, iesniedzot datus VDA latviski.

8.4. Dzelzceļa vides aizsardzība, risku izvērtēšana un datu pieejamība

8.4.1. Dzelzceļa vides aizsardzības politika

Mērķis: noteikt dzelzceļa nozares ilgtermiņa un īstermiņa vides aizsardzības mērķus, norādīt politikas īstenošanas līdzekļus un uzturēt vides aizsardzības paškontroles sistēmu.

Sasaiste ar nozares politikas dokumentu īstenošanu: Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.g.; 1.pielikums (Pamatnostādņu īstenošanas plāns, Rīcības virzieni, Uzdevumi un pasākumi), 4.5.4.punkts – Dzelzceļa radītā vides piesārņojuma sanācija; *links* uz dok.: <https://likumi.lv/ta/id/327053-par-transporta-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>; termiņš: 31.12.2027.; Informatīvais ziņojums “Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam.”; *links*: https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_lv_lv.pdf

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) nodrošināta kvalitatīva dzīves vide dzelzceļa tuvumā, nodrošinot nemainīgi augstu pārvadājumu drošību, līdz minimumam samazinot grunts un ūdeņu piesārņojumu un samazinot CO₂ emisijas no dzelzceļa pārvadājumiem;
- 2) veikta piemērošanās klimata pārmaiņām, kā arī paaugstināta sabiedrības izpratne par iespējām mainīt iedzīvotāju pārvietošanās paradumus ar mērķi samazināt CO₂ emisijas, kas palielinātu dzelzceļu izmantošanu dažādu pārvadājumu veikšanai.

8.4.2. Dzelzceļa radīto apdraudējumu (risku) novērtēšana un uzraudzība

Mērķis: izvērtēt apdraudējumu, ko dzelzceļa infrastruktūra (īpaši, bīstamo kravu pārvadājumi) rada cilvēku veselībai un videi, un koordinēt nepieciešamos šā apdraudējuma samazināšanas pasākumus, informēt un sadarboties ar citām iesaistītajām institūcijām.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) Katru gadu, atbilstoši metodikai par dzelzceļa transporta sistēmas radītā riska novērtēšanu, veikti risku novērtējumi vismaz vienā dzelzceļa iecirknī un noteikti risku mazināšanas pasākumi.
- 2) Veikti Metodikas par dzelzceļa transporta sistēmas radītā riska novērtēšanu uzlabojumi;
- 3) Veikts atkārtots kvantitatīvo risku novērtējums dzelzceļa bīstamo kravu pārvadājumiem ar īpašu riska potenciālu stratēģiskas nozīmes dzelzceļa infrastruktūras iecirkņiem atbilstoši Eiropas dzelzceļu aģentūras izstrādātajai metodikai, ja būtiski mainīsies apstākļi vai pārvadājamo bīstamo kravu nomenklatūra, kā arī gadījumā, ja tiks mainīta metodika.

8.5. Sadarbības veicināšana ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem un pakalpojumu lietotājiem

8.5.1. Sadarbība ar dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadātājiem un pakalpojumu lietotājiem

Mērķis: nodrošināt regulāru informācijas apmaiņu ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem, lai noskaidrotu problēmas un praktiskās vajadzības un preventīvi risinātu iespējamās strīdus situācijas.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: Biežāka, regulārāka komunikācija ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem, t.sk. izmantojot pārvadātāju konsultatīvās padomes formātu – pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi 6 mēnešos, lai apmanītos ar aktualitātēm, uzklausītu tirgus dalībnieku viedokļus, aktualizētu svarīgus jautājumus un risinātu tirgus dalībnieku savstarpējos strīdus vai domstarpības par VDA kompetencē ietilpstošiem jautājumiem.

Galvenie principi, kas tiks ievēroti: profesionāla, godprātīga un atbildīga rīcība, efektīva un koordinēta sadarbība, objektīva attieksme, vienotas, skaidras un caurspīdīgas prasības, vienota izpratne par vērtībām un ētikas pamatprincipiem, termiņu savlaicīga ievērošana, profesionālas konsultācijas, interešu pārstāvēniecība ES institūcijās.

8.5.2. Pasažieru tiesību aizsardzība starptautiskajos pasažieru pārvadājumos

Mērķis: nodrošināt pārvadājumu atbilstību ES normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: apzināti pārvadātāji un vismaz vienu reizi divos gados veiktas pārbaudes par normatīvo aktu ievērošanu. Lai nodrošinātu noteikto prasību izpildi, VDA savas kompetences ietvaros piemēro normatīvajos aktos paredzētās administratīvās sankcijas.

8.5.3. Informācijas pieejamības pilnveidošana internetā

Mērķis: nodrošināt klientiem un sadarbības partneriem pilnu normatīvajos aktos noteikto informāciju par VDA funkcijām, darbību, sniegtajiem pakalpojumiem un prasībām pakalpojumu saņemšanai.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: www.vda.gov.lv atrodama un ir regulāri aktualizēta valsts iestādēm obligāti noteiktā informācija, kā arī klientiem (dzelzceļa pārvadātājiem, infrastruktūras un ritošā sastāva īpašniekiem u.c.) nepieciešamā informācija VDA atbildības jomās.

8.5.4. “Konsultē vispirms” principa īstenošana

Mērķis: panākt savstarpējo sapratni starp uzņēmējiem un VDA, veicinot dzelzceļa jomas normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi, nevis sodu piemērošanu.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: nodrošināta iestādes “atvērtība” un speciālistu pieejamība konsultācijām, t.sk. publicēti darbinieku e-pasti un tālrunu numuri iestādes mājas lapā internetā.

8.6. VDA pieejamo resursu plānotais izlietojums un institūcijas darbības spēju un risku analīze

8.6.1. Darbinieki

Mērķis: stiprināt iestādes kompetenci, nodrošinot iestādi ar augsti kvalificētiem speciālistiem, kas pastāvīgi pilnveido savas profesionālās prasmes.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji: iestāde veic normatīvajos aktos noteiktās funkcijas ar optimālu darbinieku skaitu – darbinieki ir katrs savas jomas speciālists, un pienākumu jeb darba uzdevumu apjoms ir atbilstošs darbinieku skaitam. Darbinieki ir motivēti – saņem tirgus situācijai atbilstošu atalgojumu (atbilstoši valsts pārvaldē noteiktajai kārtībai). Darbiniekiem tiek nodrošinātas karjeras iespējas, atvērtība komunikācijā, interesants darba saturs, kompetenču attīstība, izpratne un iesaiste iestādes kopīgo mērķu sasniegšanā. Cilvēkresursi ir vissvarīgākie iestādes darbībā – to attīstība tiks veikta, lai samazinātu darbinieku mainību un paaugstinātu nodarbināto motivāciju.

Iestādes cilvēkresursu attīstībā tiks veikti šādi galvenie pasākumi:

- atbilstošas darba atmosfēras radīšana – darba kolektīva un savstarpējo attiecību veidošanai tiks meklētas piemērotas, mūsdienīgas biroja telpas, lai visi darbinieki varētu strādāt vienā ēkā (pašreiz darba kabineti ir izvietoti divās ēkās);
- regulāri tiks noteiktas mācību vajadzības un tiks nodrošinātas mācību, pieredzes apmaiņas un kvalifikācijas celšanas iespējas;
- plānojot turpmāko iestādes attīstību regulāri apzināt un analizēt darba tirgus situāciju un tā attīstības tendences, apzināti riski un izvērtētas darbinieku piemērošanās spējas mūsdienu mainīgajiem darba tirgus un konkurences apstākļiem; īpaša uzmanība tiks veltīta pieredzējušo un kompetento “atslēgas” darbinieku noturēšanai jeb lojalitātei iestādei, attiecīgi novērtējot viņu sniegumu;
- tiks veicināta jaunu iniciatīvu rašanās, lai nodrošinātu iestādes darbiniekiem radošu darba vidi, kas balstīta uz saprotamu un motivējošu darba izpildes vadības sistēmu;
- darbiniekos tiks atraisīta izzināšanas vēlme un nostiprināta iestādes kompetence, piesaistot attiecīgās jomas labākos lietpratējus.

- ja radīsies iespēja – iesaistīties ES finansētos palīdzības projektos ES kandidātvalstīm, nododot uzkrāto pieredzi un gūstot starptautisko pieredzi, t.sk. sadarbojoties ar citu valstu ekspertiem.

8.6.2. Iekšējo procesu pārskatīšana un pilnveidošana

Mērķis: nodrošināt iestādes funkciju kvalitatīvu veikšanu un iestādes darbības nepārtrauktību.

Sasniedzamie rezultāti un snieguma rādītāji:

- 1) Katram darbiniekam skaidri definēts darba uzdevums un pienākumi, sadalītas atbildības jomas;
- 2) regulārajām darbībām izstrādātas un ieviestas iekšējās kārtības, kurās skaidri noteikts, kas, ko un kādā secībā dara, un kurš kuru aizvieto;
- 3) Visās jomās ieviesta elektronisko dokumentu aprīte, līdz minimumam samazinot papīra dokumentu apriti.

8.6.3. Plānotais finansējums

VDA ir no valsts budžeta nefinansēta iestāde, kura ik gadu saskaņā ar Dzelzceļa likuma 10.panta otrās daļas 1. un 2.punktā noteiktajiem finansēšanas avotiem saņem finansējumu 0,95 procentu apmērā no kopējā dzelzceļa infrastruktūras finansējuma apjoma par iepriekšējo gadu (atbilstoši grozījumiem Dzelzceļa likumā, kas stājas spēkā 01.11.2022.). Šo finansējumu publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs piešķir pa daļām - reizi ceturksnī līdz attiecīgā ceturkšņa pirmā mēneša desmitajam datumam pārskaitot to uz VDA kontu.

Ņemot vērā, ka finansējuma apjoms katru gadu mainās, tad katru gadu otrajā pusgadā tas tiek precizēts, ņemot par pamatu faktisko dzelzceļa infrastruktūras finansējuma apjomu par iepriekšējo gadu, bet saskaņā ar Dzelzceļa likuma pārejas noteikumu 48.punktu – 2019., 2020., 2021., 2022. un 2023. gadā finansējums Valsts dzelzceļa administrācijai nedrīkst būt mazāks par finansējumu, kāds attiecīgi piešķirts 2015.gadam un reizināts ar koeficientu 1,42, kas veido 575 446 EUR. Saskaņā ar izmaiņām valsts pārvaldes darbinieku atalgojumu sistēmā, kas stājas spēkā no 01.07.2022., palielinās iestādes izdevumi, kas tiks segti no iepriekšējo gadu naudas līdzekļu uzkrājumiem.

Saistībā ar Krievijas agresiju Ukrainā un ieviestajām sankcijām pret Krieviju un Baltkrieviju, ir prognozēti būtiski mazāki tranzītpārvadājumu apjomi dzelzceļā, līdz ar to arī mazāki maksājumi par dzelzceļa infrastruktūru. Pastāv risks, ja dzelzceļa kravu pārvadājumu apjomi turpina vēl vairāk samazināties, arī VDA finansējums var ievērojami samazināties. Tas var novest pie darbinieku skaita samazināšanas un nespējas kvalitatīvi veikt VDA likumā noteiktās funkcijas, jo var prognozēt, ka pie samazināta kravu apjoma saasināsies konkurence pārvadātāju starpā, un regulatīvajai iestādei šādos apstākļos darba apjoms nevis samazināsies, bet palielināsies. Darba apjoms palielināsies arī saistībā ar Rail Baltica projekta realizācijas progresu, jo VDA arvien vairāk nāksies iesaistīties sagatavošanās darbā attiecībā uz regulatīvo funkciju nodrošināšanai šai līnijai, un pēc projekta realizācijas, visticamāk, nodrošināt attiecīgās funkcijas. Tāpēc viena no prioritātēm ir panākt iestādes finansējumu vismaz esošajā līmenī un palielinājumu, nākot klāt jaunām funkcijām saistībā ar Rail Baltica.

Prognozējamā nepieciešamā finansējuma salīdzinošā tabula no 2023.gada līdz 2026.gadam.

Plānotais finansējums 2023.- 2026.gadam, EUR

Nr. p.k.	Rādītājs	2023.	2024.	2025.	2026.
1.	Izdevumi kopā	687 797	687 797	655 300	655 300
2.	Kārtējie izdevumi	680 315	680 315	647 818	647 818

2.1.	Atlīdzība	581 385	581 385	561 888	561 888
2.2.	Preces un pakalpojumi	98 930	98 930	85 930	85 930
3.	Kapitālie izdevumi	7 482	7 482	7 482	7 482

9. Galvenie sasniedzamie VDA efektivitātes rādītāji

Sasniedzamie efektivitātes rezultāti

Nr. p.k.	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	2022 - fakts	2023	2024	2025	2026
1.	Elektronisko dokumentu ieviešana	<i>Elektroniski parakstīti dokumenti %</i>	86	87	89	91	93
		<i>Elektronisko dokumentu (saņemto un nosūtīto) attiecība % pret visu dokumentu apjomu</i>	60	65	70	72	74
2.	Personāla kvalifikācijas celšana	Apmeklētie mācību kursi (stundas)	200	210	220	230	230
3.	Iesniegumu apstrādes laiks reģistriem (darba dienas, maksimāli)	<i>Dzelzceļa infrastruktūras reģistrācija</i>	20	18	17	16	15
		<i>Dzelzceļa ritošā sastāva reģistrācija</i>	20	18	17	16	15
4.	Tirgus uzraudzība un regulēšana	Novērstas nepilnības un iespējamās konfliktsituācijas	1	1	1	1	1
5.	Tirgus uzraudzība un regulēšana	Veikta infrastruktūras maksas atbilstības pārbaude (reizes gadā, vismaz)	1	1	1	1	1
6.	Dzelzceļa vides aizsardzības politika	Veikti risku novērtējumi un noteikti risku mazināšanas pasākumi (iecirķņu skaits gadā, vismaz)	1	1	1	1	1

7.	Sadarbības veicināšana ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem	Organizētas dzelzceļa pārvadātāju konsultatīvās padomes (reižu skaits gadā, vismaz)	2	2	2	2	2
----	---	---	---	---	---	---	---